חֲרֵי זוֹ **סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים** – דינה ללקות, משום שעברה על איסור שתיית יין וטומאה לנזיר. אמנם, אם **הֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ** את נדר נזירותה, **וְהִיא לֹא יָדְעָה שֶׁהֵפֵר לָהּ, וְהָיְתָה שׁוֹתָה יַיִן וּמִיטַּמְּאָה לַמֵּתִים** במזיד, **אֵינָהּ סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים**, משום שבעלה הפר לה את נדרה, ונמצא שלא עברה איסור בשתיית היין והטומאה.

וְאִי אָמְרַתְּ שהבעל **מֵפֵר לַמַּתְעֲנָה** – רק את החלק שיש בו עינוי נפש, **וְאֵין** [־אבל אינו] **מֵפֵר לְשֶׁאֵין מִתְעַנֶּה** – את החלק שאין בו עינוי נפש, קשה, מדוע כאשר הפר לה בעלה אינה סופגת את הארבעים, **דִּלְמָא** – שמא **מִן יַיִן דְּאִית לָהּ צַעֲרָא** – את איסור שתיית יין שיש לאשה צער בו, **הֵפֵר לָהּ** בעלה, שהרי הבעל יכול להפר נדרי עינוי נפש, אך **מִן** אכילת **הַחַרְצָן** – גרעין הענב, **וּמִן** אכילת **הַזָּג** – קליפת הענב, **לֹא הֵפֵר לָהּ, דְּהָא לֹא אִית לָהּ צַעֲרָא** – שהרי אין עינוי נפש במניעת אכילתם, **וְתִסְפּוֹג אֶת הָאַרְבָּעִים** אם תאכל חרצן או זג, ומדוע סתמה הברייתא שבאופן שהפר לה בעלה אינה סופגת את הארבעים. אלא מוכח מכאן כדברי שמואל, שכיון שיכול הבעל להפר את נזירותה לגבי שתיית יין שיש בזה עינוי נפש, יכול הוא להפר אף מאכילת חרצן וזג שאין בהם עינוי נפש.

דוחה הגמרא, **אָמַר רַב יוֹסֵף**, אין להוכיח מנזירות לשאר נדרים, כיון שבנזירות יש דין מיוחד שאֵין **נְזִירוּת לַחֲצָאִין**, כלומר, שאין אדם יכול לקבל על עצמו נזירות רק משתיית יין ולא מאכילת זג וחרצן. וכיון שכך, כאשר אמרה התורה שהבעל יכול להפר את נזירות אשתו, בהכרח שיכול להפר את הנזירות כולה אף בחלקים שאין בהם עינוי נפש. אך לגבי נדרים אחרים יתכן שלא נתנה לו התורה כח להפר אלא כשיש בהם עינוי נפש.

אביי הבין מדברי רב יוסף, שכוונתו לומר רק שאדם אינו יכול לקבל על עצמו נזירות שאינה שלמה, וכגון, רק משתיית יין ולא מאכילת זג וחרצן. אבל נזירות שלימה יכולה לחול לזמן קצר משלושים יום. שאם לא כן, לא היה על ר' יוסף לומר 'אין נזירות לחצאין', אלא 'אין חצאין בנזירות' או 'אין קרבן לחצאין'. ועל כן הוא מקשה:

אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לרב יוסף, **הָא קָרְבָּן לַחֲצִי נְזִירוּת אֵיכָּא** – ניתן לדייק מדבריך שאם אשה קיבלה על עצמה נזירות לשלושים יום, והפר לה בעלה לאחר חמשה עשר יום, תביא האשה קרבן על חמשה עשר יום שהיתה נזירה בהם. ולא יתכן לומר שכך הוא הדין, שהרי לא אמרה תורה להביא קרבן אלא על נזירות שלימה של שלושים יום.

אֶלָּא – מחמת קושיא זו **אָמַר אַבַּיֵי, אֵין נְזִירוּת לַחֲצָאִין וְאֵין קָרְבָּן לַחֲצָאִין** – כשם שאדם אינו יכול להפר רק את חלק מדיני הנזירות, ואם הפר את נזירותה לגבי יין אינה נשארת באיסורה לגבי זג וחרצן, כך אינו יכול לקבל נזירות שלימה לזמן מועט משלושים יום. ובאופן שהפר הבעל את נזירות אשתו לאחר חמשה עשר יום, אין האשה מביאה קרבן כלל, אף שהפרת הבעל אינה עוקרת את הנזירות למפרע, כיון שלא אמרה תורה להביא קרבן אלא על נזירות שלימה.

הגמרא מקשה על דברי אביי הסובר שאין מביאים קרבן על נזירות שהיא פחות משלשים יום:

מֵיתִיבִי – הקשו בני הישיבה מדברי הברייתא, **הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בְּנָזִיר** – קיבלה על עצמה נזירות, ונטמאה בתוך ימי הנזירות, ועליה להביא בהמה לאשם, חטאת העוף, ועולת העוף, כדין נזיר שנטמא. **וְהִפְרִישָׁה** את **בְּהֶמְתָּהּ** לקרבן אשם, **וְאַחַר כָּךְ הֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ** את נזירותה, **מְכִיאָה חַטַּאת הָעוֹף, וְאֵינָהּ מְכִיאָה עוֹלַת הָעוֹף. וְאִי אָמְרַתְּ** שאֵין מביאים **קָרְבָּן לַחֲצִי מימי הַנְּזִירוּת**, קשה, **אַמַּאי** – מדוע **מְכִיאָה חַטַּאת הָעוֹף**, הלא הבעל עקר את הנדר מכאן ולהבא, וצריכה להיות פטורה מלהביא קרבן.

מבארת הגמרא שגם אם נדחה את דברי אביי מחמת ברייתא זו, עדיין תישאר הברייתא קשה:

וְאֶלָּא מַאי, בהכרח צריך לומר שיֵּשׁ **קָרְבָּן לַחֲצִי נְזִירוּת**, וכיון שהבעל עוקר רק מכאן ולהבא ולא למפרע עדיין יש באן דין נזירות על חמש עשרה יום, ועל כן מביאה חטאת העוף. אמנם אם כן קשה, מדוע האשה צריכה להביא רק את חטאת העוף, **שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת בָּעֵי לְאַתּוּיֵי** – הלא אם לא היתה נטמאת היה עליה להביא לקרבן שלש בהמות, **חַטָּאת, עוֹלָה, וּשְׁלָמִים**, ועכשיו שנטמאה, עליה להביא בהמה לאשם, חטאת העוף, ועולת העוף, כדין כל נזיר שנטמא.

מתרצת הגמרא, **אֶלָּא, לְעוֹלָם** כדברי אביי שאֵין **קָרְבָּן לַחֲצִי נְזִירוּת. וְחַטַּאת הָעוֹף דְּמַתְיָא** – והטעם שהאשה צריכה להביא חטאת העוף [אף שלא נאמרו דיני קרבנות נזיר בחצי נזירות], הוא **מְשׁוּם דְּחַטַּאת** העוף דינה קל שהרי היא באה אף **עַל הַפֶּשַׁע**, ובאופנים שיש ספק האם חייבים בקרבן חטאת ניתן להביא חטאת העוף לקרבן, וכיון שדינה קל, ניתן להביאה אף על חצי נזירות, אבל את שאר הקרבנות אין להקריב אלא על נזירות שלימה.

הגמרא חוזרת להקשות על רבי יוחנן הסובר (לעיל פב:) לגבי נדר שבחלקו יש עינוי נפש ובחלקו אין, שהבעל יכול להפר רק את החלק שיש בו עינוי נפש, ואינו מפר את החלק שאין בו עינוי נפש:

אֵיתִיבֵיהּ, הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בְּנָזִיר – קבלה על עצמה נזירות, **וְנִטְמְאַת** בתוך ימי הנזירות, **וְאַחַר כָּךְ הֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ** את נדר נזירותה, **מְכִיאָה חַטַּאת הָעוֹף**, כמו שנתבאר שחטאת העוף דינה קל [שהרי היא באה אף על הספק], **וְאֵין מְכִיאָה עוֹלַת הָעוֹף**, כיון ששאר קרבנות נזיר לא נאמרו על נזירות פחותה משלשים יום. **וְאִי אָמְרַתְּ** שהבעל **מֵפֵר לַמַּתְעֲנָה** – רק את החלק שיש בו עינוי נפש, **וְאֵין מֵפֵר לְשֶׁאֵין מִתְעַנֶּה** – את החלק שאין בו עינוי נפש,

---

אגרות קודש

ב"ה, א' אלול, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ה שניאור חיים שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו שואל האם כדאי להשקיע מרץ בבנין מקוה חדשה.

ולפלא גם הספק בזה, בה בשעה שידוע גודל הענין וחשיבותו, וכמו ששמעתי כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע עד כמה הקפידו רבותנו נשיאינו, שיהיו השיפורים במדה הכי גדולה [ופשיטא שאין המדובר בשיפורים הנוגעים ע"פ דין, דמאי קמ"ל, כי"א הכוונה לשיפורים חיצונים אלו

המשך בעמוד הבא

אם כן קשה, דִּלְמָא מִיַּין דְּאִית לָהּ צַעֲרָא – את איסור שתיית יין שיש לאשה צער בו, הֵפֵר לָהּ בעלה, אבל מְטוּמְאַת מֵת דְּלֵית לָהּ צַעֲרָא – את האיסור להיטמאות למתים שאין בו צער, לֹא הֵפֵר לָהּ בעלה, וממילא גם אחרי הפרת הבעל היא מוזהרת שלא להיטמאות למתים, ואם כן לגבי טומאה אין זה נחשב חצי נזירות [שהרי חייבת להשלים את כל מנין נזירותה בטהרה], וכיון שנטמאה היא צריכה להביא את כל הקרבנות שמביא נזיר שנטמא. וכיון שהדין הוא שאינה מביאה עולת העוף, יש להוכיח מכאן שכאשר מיפר הבעל נדר שיש בו עינוי נפש, יכול הוא להפר אף את החלק שאין בו עינוי נפש.

מתרצת הגמרא, אָמְרֵי, טוּמְאַת מֵת נַמִּי אִית לָהּ צַעֲרָא – גם באיסור להיטמאות למתים יש עינוי נפש לאשה, משום דִּכְתִיב (קהלת ז ב) 'וְהַחַי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ', וְתַנְיָא בברייתא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מַאי דִּכְתִיב 'וְהַחַי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ' – איזה דבר צריך החי ליתן אל לבו, דְּיִסְפְּדוֹר יִסְפְּדוּן לֵיהּ – אדם שהיה רגיל בחייו להספיד אחרים, יספידוהו אחרים לאחר מיתתו, דְּיִבְכּוּן יִבְכּוּן לֵיהּ – אדם שהיה בוכה על אחרים, יבכו אחרים עליו כשימות, דְּיִקְבְּרוּנֵיהּ – וזה שהיה רגיל להתעסק בקבורתם של אחרים, יתעסקו אחרים בקבורתו. וממילא, יש לאשה צער במה שהיא אסורה להיטמאות למתים, שאינה יכולה להתעסק בקבורת אחרים, ואם כן לא יתעסקו אחרים בקבורתה, ולכן יכול הבעל להפר אף את החלק הזה בנזירות, ואין לחשוש שמא הפר לה רק חצי נזירות.

משנה

אשה שנדרה ואמרה קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֵה לַבְּרִיּוֹת – שכל מה שאני נהנית מהבריות יהיה עלי כקרבן, וכוונתה לאסור על עצמה ליהנות מכל הבריות, בעלה אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר לה, שאין זה נכלל בנדרי עינוי נפש. וְאף על פי שאסרה על עצמה הנאת כל הבריות, יְכוֹלָה הִיא לֵיהָנוֹת בָּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה, מכיון שכתוב בהם (ויקרא כג כב) 'לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם', ולא כתוב בהם לשון נתינה, אין בהם טובת הנאה לבעלים, אלא הבעלים עוזבים אותם בשדה והעניים באים ונוטלים אותם, ולכן אשה הנוטלת לקט שכחה ופאה אינה נהנית מהבריות, אלא הרי היא כנוטלת מההפקר.

דין נוסף שהובא במשנה, בגלל דמיונו לדין הקודם:

אדם שנדר ואמר קוֹנָם כֹּהֲנִים לְיוֹם נֶהֱנִים לִי – כל מה שהכהנים והלויים יהיו נהנים משלי יהיה אסור עליהם כקרבן, הכהנים והלויים יִטְּלוּ תרומה ומעשר ממנו עַל כָּרְחוֹ, שאין הוא יכול לאסור על כל הכהנים והלויים ליטול ממנו תרומות ומעשרות. אבל אם נדר ואמר כֹּהֲנִים אֵלּוּ וּלְוִיִּם אֵלּוּ נֶהֱנִים לִי, שלא אסר על כל הכהנים ליהנות ממנו, אלא רק על כהנים ולויים מסוימים, יִטְּלוּ כהנים אֲחֵרִים שלא הדיר אותם, אבל הכהנים שהדירם אסורים ליטול, שהרי הוא אסר עליהם ליהנות ממנו, ונהנים הם במה שנותן את תרומותיו ומעשרותיו דוקא להם ולא לכהנים ולויים אחרים.

גמרא

הגמרא מקשה שיש סתירה במשנה מהרישא לסיפא:

ממה שאמרו במשנה שאין בעלה יכול להפר לה, אַלְמָא – מוכח שהדין הוא שאֶפְשָׁר דְּמַתָּנָה מַדַּיְלֵיהּ – שמותר לה לקבל מזונותיה מבעלה, ולכן אינו יכול להפר נדרה, כיון שאין בנדרה עינוי נפש כי תקבל מבעלה את מזונותיה וכל צרכיה. מַכְלָל – משמע מזה, דְּכַעַל לָאו בְּכָלָל בְּרִיּוֹת הוּא – שאין הבעל בכלל שאר הבריות, וכשאסרה על עצמה הנאת הבריות, אין בכוונתה לאסור את עצמה גם כן מבעלה, ומותרת ליהנות ממנו. אַיְּמָא סֵיפָא של המשנה וְיכוֹלָה לֵיהָנוֹת בָּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה – שמותר לה ליהנות בלקט שכחה ופאה שהם כהפקר, [כי אין לבעלים טובת הנאה בהם], ומשמע אֲבָל מִדַּבָּעַל לֹא אֲכָלָה – אבל אין לה רשות לאכול משל בעלה, שאילו מותרת לאכול מבעלה היתה אסורה בלקט שכחה ופאה, שהרי אינה ענייה. אַלְמָא – מוכח שבַּעַל בְּכָלָל בְּרִיּוֹת הוּא, שכשאסרה עצמה מהבריות כוונתה גם כן מבעלה, וקשה שיש סתירה מהרישא שמשמע שהבעל לאו בכלל בריות, לסיפא שמשמע שהבעל בכלל בריות.

תירוץ ראשון על הסתירה מהרישא לסיפא:

אָמַר עוּלָּא, שהעיקר כמו שדייקנו מהרישא, שהטעם שאין בעלה יכול להפר, מכיון שלְעוֹלָם הבעל לָאו בְּכָלָל בְּרִיּוֹת הוּא ויכולה היא ליהנות מבעלה, ולכן אין בנדרה עינוי נפש, ומה ששנינו, ויכולה היא ליהנות מלקט שכחה ופאה, הוא טעם נוסף מדוע אין יכול בעלה להפר לה. וכך הוא הפירוש במשנה, וְעוֹד טעם שאֵין בעלה יָכוֹל לְהָפֵר אפילו אם הוא עני ואין לו במה לפרנסה, אף על פי כן אין בנדרה עינוי נפש מִפְּנֵי שֶׁיְּכוֹלָה לֵיהָנוֹת בָּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה.

תירוץ שני על הסתירה:

רָבָא אָמַר, שהעיקר כמו שמדויק מהסיפא שלְעוֹלָם בַּעַל בְּכָלָל בְּרִיּוֹת הוּא ואין היא יכולה ליהנות מבעלה, וְמה שאמרו בסיפא של המשנה, ויכולה היא ליהנות בלקט שכחה ופאה מַה טַּעַם קָאָמַר – נתינת טעם הוא לרישא, מַה טַּעַם אֵין בעלה יָכוֹל לְהָפֵר לה, מִפְּנֵי שֶׁיְּכוֹלָה לֵיהָנוֹת בָּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה ואין כאן עינוי נפש.

תירוץ שלישי על הסתירה:

רַב נַחְמָן אָמַר, לְעוֹלָם בַּעַל לָאו בְּכָלָל בְּרִיּוֹת הוּא ולכן אין בעלה יכול להפר לה, כי מותרת היא ליהנות מבעלה, ואין בנדרה עינוי נפש, וְהָכִי קָתָנֵי ומה שאמרו בסיפא של המשנה ויכולה היא ליהנות בלקט שכחה ופאה, אין זה הטעם מדוע אין בנדרה עינוי נפש, אלא בא התנא ללמדנו שגם אחר שנִּתְגָּרְשָׁה, שחוזר בעלה להיות בכלל הבריות, ואסור לה ליהנות ממנו, יְכוֹלָה לֵיהָנוֹת בָּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה.

המשך מעמוד הקודם

וכיון שבעניני קדושה נדרשנו להוסיף בקדש, בודאי שלמותר להאריך לדכוותי' שגם בהנוגע תוכן שיחה עם הנ"ל הדרישה האמורה, והרי דרישת תורתנו תורת חיים, הרי היא גם נתינת כח, וכמבואר בכ"מ שציוויי תוה"ק נאמרו בלשון שפירושו ג"כ הבטחה ואם בכל הענינים כן הוא עאכו"כ בעניני רבים שזכות הרבים מסייעתם.

ומגלגלין זכות ליומין זכאין ימי רצון כימים הראשונים ימי חדש אלול, שהובטחנו אני לדודי (שהאדם מתחיל בעבודתו לדודי) ודודי לי (ובפרט בהענינים) הרועה בשושנים (ששונים הלכות, עניני ישיבה וכו' וק"ל).

בברכה לבריאות הנכונה ולהוספה מתוך שמחה וטוב לבב בהנ"ל ובשאר פעולות בקדש ולבשו"ט בטוב הנראה והנגלה ולכוח"ט.